

GRAMÀTICHE

**VOCABULARI
ED ESERCICIÛS**

**DI LENGHE
INTERNAÇIONÂL**

ESPERANTO

**PA-I LADINS
FURLÀNS**

OGJICHE

II
A
lo

FURLANE

UDIN
BIBLIOTECA

PRESIT 2 FRANCHS (LIRIS)

ESPERANTO • UDINE, PIAZZA VITTORIO EMAN. 9A

Necesitat, impurtanțe, origin de lenghe neutrāl

La lenghe internacjonal, auxiliarie, neutrāl Esperanto je stede inventade da l'ocultiste polach Laxar Vico Zamenhof (1859-1917) e 'a se publicade dal 1887. Il pseudonim sot il qual l'inventor l'ha dat fur la so lenghe *Internacia*, *Doktoro Esperanto* (il dottor che al spero), l'ha dat il non al goaf lenghe par diferencia-lu dai tane altris progec di lenghis artificials auxiliaries che son saltac fur dal 1620, 1629, 1690 (Bacon, Descartes, Leibnitz) fin al nestris dis. La bibliografie de lenghe internacjonal, che rive fin al 1929, 'e comprend 560 paginis in quart di sol titul des oparis, (6332 titul sençe tignif cont di chel che si elatin elencac sot un stess numar), fra i qual almanco 650 di oparis sore diviersis lenghis artificials e 3825 su l'Esperanto. Tirand via 376 titul che si riferiscin al Volapuk e a l-Ido, lis 276 oparis che restin 'e dan une idee dal numar straordinari di progec di lenghe artificiai che no han vut esit, ma nel stess timp si reste persuaduc che une vore di personis studiosis son stadis atiradis da l'important probleme che si po' di che al vedi tormentat i umign fin dai temps plu remot e con simpri plu insistence di man in man che si a-vegin a la nestre epuche in cui lis comunicacions 'e son tant frequentis, rapidis e necessaries.

L'Esperanto l'ha risolt il probleme di cap-si perfetamentri mediant un lenghe facil, sençe ecceçions, armonioa, che al rapresente in sintesi lis principals lenghis europeis e specialmentri lis neolatinis e che, par consequence, al-e neutrāl, quindi lenghe di duc e di nissun, che no-l favorisc une sole naçion e no-l-e une lenghe muarte inadate a lis esigençis dal pensir moderno che l-ul sei clar, acessibil a dutis lis inteligençis, mediant une costruçion sempliç e direte. Za quarante ajus i mledis vecios scrivevin ancimò lis ricetis par latin, con abreviaçions e con caratar che l'ere bon di cap dome il splciar, e chesit parcè che la science mediche oleve scuindi-si ancimò in une speçie di misteri che i profanes no dovevin penetrà. Cumò no si sopuartarèa plu chesit contegno redivat dal medioev, e cussì cu-l difondi-si de lenghe auxiliär vegnarà il moment in cui nissun di chel che intudin concludi afars a vòs o par scrit si adataràn a scrvi-si di luterpretis o di tradutors che pue din là d'acordo cu l'altre part o, par ben che vadi, cioli vie chel pur batocio che l'ha bisugne di ches-c intermediarie no simpri fidaç.

Dal pont di vlate didatich podin azonar che il studi de l'Esperanto al serv benissin di introdución a chel dal latin. Nome cui che in pôch timp al riêsc a tradusi senço sbalgiato regularissime e simpliç lenghe internaçional, al podarà sei smitùd al studi dal latin plen di irregularitâç e di ecceçions, senço paragon un mont plu difiçil.

In ultin nô si esortaràn mai avonde lis picçulis nacionalitâç, como la ladine o a plu suarte rasòn la furlane, a studiâ e a meti in prâtiche la lenghe ausiliâr, essint chest il sôl mûd di liberâ-si de fadie e dal timp che l'ocôr par imparâ dos o tre altris lengaç in plu de prôpris lenghe naçional. Infatti ju albanês e' seugnîa savê taliân, serbo-croât, grech e forsit qualche altri lengaç; i slovêns e i serbo-croâç, todêsch e tallân; i catalâns françês e spagnûl, e ançe i giuliâns lredênç 'e seugnivin cognosci, prime de redençion, todêsch, slovên o serbo-croât, e i furlâns in plu anco il taliân, ju abitânç di Fiume anco ongiarê, i trentîns almanco il todêsc. Cu-l timp 'e ha di bastâ la seconde lenghe, par due la stesse.

In avôst di chest an al ha vût lûgh in Italië il 27^a Congrêss Universâl di Esperanto e precisamentri nei diss 3-4 a Florençe, 5-7 a Rome, 8-10 a Nâpuli cun gite a Pompei, dopo fra il 10 e il 17, i Congressis-c han fate una crociere cun chest itinerari: Nâpuli-Malto-Tripuli-Palermo-Gênuo. Par cognosci di plu su l'argument bastarâ che il letôr al lei i giornâi quotidiani e setimanâi de prime quindisine di avôst.

Organisaçion dal movimênt esperantiste.

Il scopo al è chel di promovi l'insegnamênt de lenghe, di estindi il so ûs pratich, e di regolâ il so svilûp in mûd che si conservi uniforme e monde di inovaçions introdotes a capriçil.

E cobparin a chest fin i grups locâi e lis societâç naçionâls.

La *Universala Esperanto-Asocio* di Ginevre (1, Tour de l'Île) 'e ha il scopo di difondi l'ûs de la lenghe ausiliârle. 'E ha çirche doi mil delegaç in altrettantis citaç sparnicadis par dut il mond, i quai 'e furniscin ai asociâç, sei a vôs che par letare, dutis lis informaçions di cui un l'ha di bisugn. L'indiric di ches-c delegaç si lu ciato su-l-anuari di 400-500 paginis, che ogni an al ven distribuit ai asociâç (quote dodis franchs). La *Konstanta Reprezentantaro de la Naciaj Societoj* e la U.E.A. elcin l'*Internacia Centra Komitato de la Esperanto-Movado*, che al si compòn di sis membros, al dirês la propagande internaçional e al fise la sede dai Congrêss universai.

La evoluçion de lenghe jà curade dal *Lingua Komitato*, fra il quâl son elcç 18 membros che costitulscin l'Acadèmie cun sede a Parigi.

A-l-è assegnât un puèst anco a la lenghe ladine fra i academichs corespondênc insieme ai rappresentanc des lenghis polache, russe, catalane e portuguese. A chest proposit podin azonzi che fin dal 1931 jo stado publicade la *Clef da l'Esperanto* pa-l lengaç româncio o ladin dal Cianton dai Grisons da Jon Vital-Vital di San Murezzan d'Engiadina.

Da-l otim libri intitulat *Asocia Libro* (1933), publicât da la *Federacion Esperantiste Taliane*, (Galerie Vitt. Em. 92, Milan) si puedin rilevâ due i detalgios su-l-origio, svilôp e stat actual dal movimènt Esperantiste, che cull riassumin in poca peraulis.

I periodichs esperantis-c che saltin fûr al presint 'e son cirche çent, dai quai plui important l-è l-*Heroldo de Esperanto*, setimanâl che al jesc a Colònie sul Reno in Germanie. In Itâlie al viôt la lûs *L'Esperanto*, mensil, fondât za 23 ains in S. Vit al Tajamènt par ôpare da-l instancabil propagandiste Prof. Don Jacun Bianchini (plevân a Cimpêl di Pordenon), e dal tipografo Toni Paulèt, che l-è, si po' di, l'unich editôr di libris in E. in Itâlie. Chest periodich cumò al salte fûr a Turin (Corso Palestro 6 - cont curint postal 2/13930). Abonamènt 10 franchs ad an.

Dal 1910 e viv la *Federazione Esperantista Italiana*. Quote anual dai sòcios isolaç 20 franchs cun dirit al periodich. La F. E. I. je costituide da pluj di 30 Seçons o Clubs locai, fra cui un a Udin e un a Cordenons.

L'insegnamènt al-è praticât dal professôrs da-l'*Istituto Italiano di Esperanto*, fondât dal 1912, che al si compòn di Càfadrîs che han sede te-s principâls localitâç.

In Itâlie esist une Societât di *Esperantis-c Catoliche* (Vignèste) e une di *Ferovîrs* (Turin).

La ràdio 'e trasmèt da diviarsis citâç sparniçadis pa-l mond leçons, conferençis, notiçis in E. e su-l'E.

L'E. al-è fra lis lenghis claris po' trasmission telegrafiche.

Si ciatin delegaç de U. E. A. in cheo-c pais furlâns: Udin, Cordenons e Gradis-co dal Luzzin.

ELEMENÇ DE LENGHE ESPERANTO

ALFABÊT

c come ç in <i>çitâl</i>	o come o di <i>ospedâl</i>	s aspro come in
ê come e in <i>cinise</i>	h come ch ta-l to-	<i>borse</i>
g come gh in <i>leghe</i>	dèsch <i>Bach</i>	ŝ come sc in <i>sciencie</i>
ĝ come g in <i>gilè</i>	j come j ta-l fran-	z come z ed s dolç
h un pôch aspirât	çês <i>jour</i> .	in <i>gazete, rosari</i> .

a ed j son semivocals e 'a formin i ditongos aŭ, eŭ, oj, aj, ej, uj. L'acént tonich al cole simpri su la penúltime vocal de peràule, quindi *utíla, fácila, ankaŭ, libroj*.

Ogni consonant 'e conserve simpri il propri son fundamentál anco se jè vicine ad altris, quindi lis peràulis *ligno, scienco, gliti* si pronunçin come se fossin scritis *lig-no, s-cienco, g-liti*.

DESINENÇIS GRAMATICÀLS

- o jè la desinençe dai nouns o sostantivs: *libro* un libri, *tablo* une tàule;
  - a jè la desinençe dai agetivs: *bona* bon, *buina*, *nigra* nerí, *nera*;
  - j azónt a la desinençe dai sostantivs o dai agetivs, al dà il plurál: *bonaj* *libroj* *boigna* *libris*, o *libris* *boigna*, *nigraj* *tabloj* *tàulis* *neris*;
  - n dopo -o, -a, jè la desinençe dal complement ogèt o di-rèt e dal movimént viàrs un lùgh, anco se figurât: *Amiko* *legas* *bonan* *libron* un amí al lei un bon libri; *Petro* *metas* *libron* sur la *tablon* *Pieri* al met un libri su la tàule; *Paŭlo* *iras* *Karlon* *Paŭli* al va in *Clargne*; la *amiko* *tradukas* *leteron* en *lingron* *frulan* l'amí al tradûs une lètare in *lenghe* *furlane*;
  - e jè la desinençe dai avèrblos derivâç: *gaje* *legramentri*, *nokte* di *gnot*.
- la al-è l-articol determinât pa-l maschil e feminil, singulâr e plurál o al corrispuind par consequençe a *il, lu, l', la, i, ju, lis* (*las, les*): un libro l-âl di un sôl libri; *libro* al si- gnifiché un libri, la *libro* il libri, la *libroj* i libris, *libroj* *libris*.

GRAC DE COMPARACION. — Il comparativ di eguagliance si esprimi mediànt ju avverbios: *tiel... kiel eusl... come, opûr* *cun tiom... kion tant... quant, come*: *Petro estas tiel studema kiel* *Paŭlo* *Pieri al-ê eusl studiôs come* *Pâuli*; *Antono estas tiom bona kion diligenta* *Toni l-ê tant bon quant (opûr ebe) diligent.*

Il comparativ di malorance si esprimi cun *pli... ol pluĵ... di (o ebe)*: *Pli blanka ol negro pluĵ blanch de nèv.*

Il comparativ di minorance mediànt: *malpli... ol manco... di*: *Malpli bona ol pano manco bon dal pan.*

Il superlativ relativ di malorance mediànt *la plej... el*: *Esperanto estas la plej longa lingvo el ĉiuj Esperanto jê la plej convenient lenghe di (o fra) dutis.* Analogamentri cun *la malplej... el, il manco... di...*

Il superlativ assolût si oîen cu-l-averbi *tre* uno *voro*, un *mont...* o cu-l prefiss *super*: *Tre kara clarissim, un mont clâr, pluĵ ebe clâr; superflua sopraflu.*

I PRONOMS personâi e' son: *mi iô e mi, el tu e ti, il lui e j, ŝi je ed j, ĝi lui, jo ed j* (di ciosse o bestie), *ni nò e nus, vi vo ed na, ili lor ed ur*; si l'ê il pronòm riflessiv *sè, sè stess*; onl si tradis *si, 'e*: *Onl manĝas si mange, 'e mangin.*

Cu-l-axoni la desinençe *-a* dal pronòm personâi si formi i possessiva: *mia miô, me, lia so, di tiu, di je, viaĵ uestris.* I possessiva *'e* rîcevin anco l' *-o* dal complement ogèt: *Petro legas sian libron Pieri al lei il so libri.*

I NUMARS cardinal nò mudin. *'E* son ches-o:

1 unu	4 kvar	7 sep	10 dek
2 du	5 kvin	8 ok	100 cent
3 tri	6 ses	9 naŭ	1000 mil

Lin dec nis si formi cu l'unión dal numars fundamentâl: *vinc dudek, olante okdek.* Invece *tredia* o *disceŭt* si esprimin *dek-tri, dek-ok*; *1335 mil naŭ-cent tridek-kvin.* Par indicâ la sorade dal mœs, l'an o l'ore si use il numar ordinâl che si forme come ju agetiv cu-la desinençe *-a*: *a lia dis dal 18 mai 1926, si dirâ: Jo la deka de dektris de majo mil naŭcent dudek kvin.*

-obl- jê la desinençe par formâ i numars múltiples o multiplicative: *du-oble dopli, cent-oble çentuplo* o *çent volta tant.*

-on- desinençe ebe serv a formâ i fraçionaris o i numars rols: *du-onc miêc, tri kvar-onc* *tre quârç.*

-op- jò la desinonça dal numara coletiva; kyar-opo a quatri a quatri.

po jè la preposizion cu-la quAl si formula i distributiva: po kva cinch par om, po dekdua uno dozene a ogni-d-un.

Unu-e, du-e, tri-e l'ul di: in prin lugh, in second lugh... o par prin... o primteramentri, secundariamentri.

CONIUGAZIONE DEI VERBOS.

-I je la desinença del verb a l'infinit: esti sei; havi avè, skribi scrivi; silenti tasè.

Ta-i timpu fînîc il verbo nò-l càmble mai la so termina-
 çion sei ta-l numar che te persone. Par chest l-ò indispensa-
 bil di esprimi simpri il sogèt mediant un non od un pronòm.

-as 'e jè la terminación dal presint: ci skribas tu tu scrivis;

-Is da-l passât: ill obels lôr e ubidivîn; 'e han ubidît; 'e ubidrin.

-os da-l fatūr: ăi dormos je 'a durmiră;

-ne de-l condițional: ni studas nō studiaressin;

• a da l'imperativ: silenta tās, tasēt, ni silentu lasin.
Si olan il mūd sorjuntiv o congiuntiv mediant la congiun-

Si otien il mūd soggiuntiv o congiuntiv mediant la congiun-
cion ke; estas necese ke ili studu bisugno che 'a studiin.

-ant- al è il sufiss che al serv a formâ il participi presint ativ

-ant- al e il sorriso che si serve a tirare a partito - present
-int- " " " " " " " " passat
futur

...futur...

skribanta scrivont, cho al skriv; dorminta che l'ba durmit;
nugonta che al paigra.

ion se si formin i sostantivi; cu-la termina-

Cu-la terminaçon -o si formin i sostantivs; cu-la terminaçon -e i gerúndios: leganto letôr, laborante lavorând.

- nt- al-é il sufixo che al serv a fà il participi presint passiv

[illegible]

amata amăt (al pascunii): amia atât amiat:

amata amăt (al prezent); amita stăt amăt;
ameta che al voră amăt.

amata che al sarà amât.

Cu-l'aiût dal verbo auxiliâr esti si otegnin i temps compôs-c. Nô si dopre mai l'auxiliâr havi avê: Mi estus dorminta ankorâ du horojn 'o varêss durmît ancimò dôs oris; Josefo estas eliranta Bopo al jêsc, al sta jescind; Autono estis skribinta leteron, kiam alvenis depešo Toni al vovo za scrîto la lêtaro quan' ch'al-ê rivât it telegrâm.

Il passiv si forme cu-l stess verbo auxiliâr mediânt il parti-
cipi passiv dal verbo che l-esprim l'açion: esti amata sel a-
mât; L'aùtoro de Esperanto estos benata la de nepoj l'autôr da
l'Esperanto al sarâ benedit dai nevôc.

Lis **PREPOZIÇÕES** 'e han sempr un significât preta, quindi nò si pò doprà uno par un'altro. Si dirà: *Mi skribas per kra-jono* 'o scriv cu-l, par miêç (e nò kun che al significhe *cun* o *in compagnia*) dal lapia. Dum la vespero durânt la sere, a la sere, di sere, che nò si tradusarà *al la vespero* o *de la vespero*. Nel cãs che nò si sepi quâl preposiçion doprà, si doprarà la preposiçion *je* che serv par due l cãs, quindi si po' di *je la vespero*, opûr usâ l'acusativ, *la vesperon*.

Cu ùl di *forst* e si met devânt di ogni interogaçion o domande: Cu vi respondis al la letero? vòs-o rispundût a la lè-taro? Cu-l êu si tradûs anco il se de's domandis indretis: Di-sêi-mi se son rivâç dira al mi êu ill alvenis. Nò si met il êu quan' che te preposiçion esist uno des paradis: *kia cui*, il quâl, la quâl, *kio çe robe*, *kia quale*, *çe*, *kiel çimût*, *kio dula*, *ki-aa quând*, *kial parçe*, *kies di cui?*, che son bielzâ interrogativis.

PERÀULIS COMPOSTIS. Si forma cu-l'unìon de-s radris che lis costituiscin. La terminaçion -o, -a, -e si met nome quan' che la prime vòs 'e devi sei ciolte ne-l significât di nom, agettiv o averbi e quan' che l'eufonismo lu richiêd. La radris che specifiche si met par prime, la specificade la seconde: *Lum-taro* tôr cun *lusôr*, *faro*; *tur-lumo* *lusôr* par tôr o par *faro*; *okul-vitro* veri par voli, *ocialet*, *vitro-okulo* voli di veri; *ligno-meblo* mobil di len, *meblo-ligno* len par mobili; *vin-botele* butilgie par vin, *botel-vino* vin di butilgie; e analogamentri *lingvo-science* o *science-llagvo*, *šu-ligno* o *ligno-šu*. *Unu-taga* di une zornade, *unua-taga* da prime zornade.

PREFISS

- bo-** denote parentele (afinitât) in seguit a matrimoni: *bo-frato* cugnâd.
- dis-** — separaçion: *dis-jeti* sparniçâ, *dis-tri* separâ-si
- ek-** — açion che dure un momènt o principi di açion: *ek-dormi* indarmidi-si, *clopâ*, *pisulâ*, *durmi* su la claveçe, *ek-marî* meti-si in marca, *invia*-si.
- eks-** — ex, za, stât: *eks-officîro* exufficiâl.
- fi-** — disgust, sprêç: *fi-homo* emenât.
- ge-** — il mas-cio e la fêmine: *ge-onklej* barbe e agne, *ge-fratloj* fantâç e fantatis.
- mal-** — il contrari: *mal-riçâ* pûar, *mal-plena* vuelt, *mal-venko* sconfite.
- mis-** — abâlgio: *mis-trakti* maltratâ, *mis-kompreno* equivoco.

- pra-** — primitiv: pra-patroj antenă, vous, pra-tempoj timp primordiāl, primitiv.
re- — repetițion, il tornā: re-veni tornā in-daūr, re-venko ri-vinçite.

SUFISS

- ač-** — spregiativ: libr-ačo librāt, best-ačo besteatē.
-ad- — durade, continuațion: babl-ado ciacarade, tamburada, dorm-ado durmide, instru-ado istrucțion.
-aj- — qualitāt concrete: trink-ajo bibite, frand-ajo golostē, mika-ajo mescedance, mescedōt, ot-ajo sortae, strang-ajo strambarie, stern-ajo stiarnūm.
-an- — abitānt, membro, partitānt: krist-ano cristiān, vencon-ano vençonāss, vilag-ano paisān, kamp-ar-ano contadin.
-ar- — coletivitāt: har-aro ciaveade, mang-il-aro possade, boar-aro bovarie, pline.
-či- — diminutiv familiār mascul: Jo-čio Zefin.
-ebi- — pussibilitāt: vid-ebila visibil, toler-ebila sopnartabil.
-ec- — qualitāt astrate: amik-eco amiçiçie, bon-eco boniāt, fripon-eco birbantade, respond-eco responsabilitāt.
-edz- — sposo, marit di: instru-ist-in-edzo marit de mestre, barbir-edz-lao femine dal barbir.
-eg- — ingrandimēt: blank-ega candid, grand-ega enorme, har-ego grene, baston-ego clave, kri-egi berlā.
-ej- — lūgh destinat a un determināt scopo: čeval-ejo stale, knir-ejo cusine, tomb-ejo čimiteri.
-em- — inclinațion: dorm-ema durmijōn, plor-ema vajōt, spar-ema sparagnin, spar-eg-ema tacagn, spilōrcio.
-end- — chel che si scugne fā o che al devi sei fat: ag-enda che si scugne fā, pag-enda che si scugne pajā.
-er- — une part dal dut, l'elemēt: fajr-ero fallis-ce, lign-ero sclese, šton-ero scae, temp-ero momentin, lamp.
-estr- — il capo: kapel-estro capelān, lice-estro prēsīde.
-et- — la diminuțion, reduțion: voj-eto trol, mont-eto culino, river-eto rojūč, varm-eta clip, rid-etl ridučā, plus-etl re-sinā, šnur-eto cordonçin, spali.
-ido- — il piçul, il discendent: boar-ido vidičl, kok-ido poleçut, čeval-ido pujeri, izrael-ido israelite.
-igi- — sa diventā, rindi: mort-igi copā, blind-igi synarbā, sen-igi privā, star-igi erezi, kulp-igi incolpā.
-igo- — diventā o al forme i verbos riflessivs: tag-igo il cricā dal di, far-igi diventā, dis-igi separā-si, sid-igi sintā-si.
-ilo- — miēc, strumēt: boar-ilo furduce, kapt-ilo paliçe, tond-

lle furepis, le-lloj zighlis, log-llo pastorie, xógulo, kork-
fir-llo treshussón, rad-áplu-llo corloto.

-ln- — il femintil: edz-lno mair, lar-lst-lno lavandero, legom-
vend-lst-lno rivindidule.

-lnd- — merit: honor-lnda onorevul, mal-lañd-lnda blasimevul.

-lug- — ogèt in cui si impiro un altri: kandel-lngo ciandelir,
cigar-lngo bochin, flugr-lngo vignarál, plum-lngo penál.

-lst- — mistir, profession: drog-lsto droghir, teks-lsto tlesaidör,
spetek-lsto spissair, muel-lsto mulinár.

-nj- — diminutiv famigliár dai nons proprii feminti: Ma-njo
Mariute, Mijute.

-nj- — ogèt che al parte o al contén uno robe, o coleción:
abel-njo boç (di ás), sal-njo salarin, ink-njo calamár,
pir-njo porár, Ital-njo Itálie.

-ul- — individuo ch'al-ha una ciarte qualitat: blind-ulo un
nârb, kri-ulo un berlón, almoz-ulo un çercandul, drink-
ulo un bevón.

-um- — variât, valadi: ogèt che si ciate intör dês personis o
dês bèstils: kol-umo golèt, buš-umo musolâris; verbas de-
rivâç da nons: kruc-umi 'croçifizi, buton-umi imbotonâ,
mastr-umi aministrâ la cîasse; vôs cun significât astrât
metaferich: proklam-umo press-a-pôch, plen-umi adompli.

ESERCICIÛS PAR TRADUSI IN FURLÀN.

*Cui che al mandarà in lètare indirizade a Esperanto, Udine,
Piazza Vitt. Em. 9 A, la traduçiòn in furlàn dai exerciçis cuit
sot stampâç, azonzind un franch di bol di lètare par l'afra-
caçion, al ricevarà par un valôr diolarsis voltis pluç grand:
libris, opuscul, giornâl, cartulinis e altris miêç di studi e di
propagande da-l-Esperanto.*

*Ogni element des parâults dal prin brano, separât cun li-
ntute, si lu ciate ta-l vocabulari.*

La progres-o-j de la lingv-o Esper-ant-o estas konstant-a-j.
Jam la Lig-o de Naci-o-j rekon-is la utiloo-o-n de ni-a lingv-o
kaj aprob-is la propon-o-n, ke en la telegraf-o Esper-ant-o
est-u konsider-at-a kiel klar-a lingv-o. Ankaŭ en la radi-o,
Esper-ant-o est-as uz-at-a kun sukces-o. La eksperiment-o-j
jam far-it-a-j en mult-a-j okaz-o-j kaj preelp-o en la tre vikt-
at-a-j inter-naci-a-j kongres-o-j pruv-as sufiç-o la uz-obl-ec-o-n
kaj praktik-ec-o-n de Esper-ant-o.

Lingvo Internacia. — Lingvo helpa internacia estas absolute necesa. La tuta tero estas nun kiel granda turo Babelia (*idi Babel*). La rilatoj inter la homoj de la diversaj nacioj ne estas facilaj. Rimedo por kompreno reciproka estas necesa. La lingvo Esperanto perfekte taŭgas por tia celo, ĉar vi rimarkas, kiel tiu lingvo estas simpla kaj facila. Tamen multaj personoj ekzistas, kiuj kredas, ke tio ne estas vera. Neniu estas pli blinda, ol tiu, kin ne volas vidi; neniu estas pli surda, ol tiu, kin ne volas aŭdi. Ili rigardu kaj (ili) atentu. Ili aŭskultu kaj (ili) legu kaj ili konstato, ke ni estas pravi, kiam ni pretendas, ke neniu lingvo natura estas pli facila kaj regula ol Esperanto.

Esperanto kaj Latino. — Multaj personoj, kiuj ne serĉas esplori la demandon pri lingvo internacia, kredas, ke la plej bona lingvo internacia estas la lingvo latina. Ili pleue eraras, ĉar tiu lingvo ne povas taŭgi por niaj modernaj bezonoj. Anstataŭ ĉio, ni devas rimarki, ke la lingvo latina estas tre malfacila. Ĝia gramatiko estas malregula, malsimpla kaj plena de esceptoj. La formoj gramatikaj estas malnovaj, antikvaj kaj tre malsanaj de la formoj de niaj nunaj lingvoj. Ni scias ja, ke niaj filoj, post multaj jaroj da lernado en liceoj, tamen ne scias la latinan lingvon. Ili estas malkapablaj paroladi aŭ skribadi per tiu lingvo. Pliu (ili plu), eĉ se la lingvo latina estas tre facila kaj simpla, ĝi tamen ne taŭgas nun per uzo ĝenerala; ĉar multaj objektoj, ideoj, esprimoj, pensoj ekzistas nun, kiuj ne ekzistis en la tempo Roma. Por uzi nun la lingvon latinan, ni do devus ĝin refari kaj konstrui multajn vortojn novajn por esprimi la modernajn ideojn.

Tiu konstruado de novaj formoj plenugis la lingvon latinan je vortoj strangaj kaj tro-oge malbeligis ĝin. Oni lernigis tiel al la infanoj lingvon, kin tre diferenca de la klasika latina lingvo kaj la studadoj malbeligis. Oni ne devas fidi Idiomon naturan kaj malbeligi ĝin.

V O C A B U L A R I

Questi vocabulari al contén ditta la radria dal *Ofsetala Klara* (Libro de Esperanto), publicat da l'Academia dal 1927 e che s'aprova posteriormentel. Son stada lassada sùr nome la radria che an furlàn al capisc di prin entro o qualche clarmin doprà da càr. Par vè il vocabul E. corrispondent a la tradu-
çion bisugne aplicà a la radria la terminaçion convenient (o, a, e, n), la radria che nò han la linuto si puedin doprà anca senzo terminaçion. La linuto — 'o sostituisse la fraso: *afias che al denote*.

A

-a des. da-i agetive
abel- av, pl. av
abi- pec, avedio, dane
abort- burti
abrikot- armellin
afer- ayer, vól, vout, ol
-aè- — il pejorativ
acet- comprà
-ad- — durade di uno açion
adiaò mandi, vive
adres- indiric, mansiòn
adult- adulteri
aer- ajar
afekt- mostrà afetaçion
ag- agi, operà
agac- leament dai dinc
agl- Aquila
ag- età
aja qualunque, cui-al-soi
-aj- — qualità concrete
aketa- daçi
akir- quistà
akr- uçât, spiçât
akrid- supèt
akuš- fà di comari, ciapà su
un frut, assistì a une partu-
akv- aghe [rient
al a, viàra

alaud- ódulo, lòdulo
ali- altri
almenoš almanco, almanco
almoz- limušmo, carità
alo- elnâr, onâr
alomet- solfarin, fulminant
amas- grum di int
ambad- due-i-doi
ambos- incuin
amel- amid, cole (pe' bianciarie
amik- ami [di sopressà)
ampleks- ostension
amuz- divertì
-an- — membro, abitant, seguac
anas- raçe
angil- bisât, inzilo, anzile
angul- clanton
angel- àgnui, pl. àgnui
ankaš anco, raçât
ankeraš ancomò
anser- oco, ocât
anstataš invece, in-pin-di
-ant- suf. dal partic. presint atv
antaš devânt, primo
apart- separât
apenaš apena, lit a lit, rive-
nò-rive
aper- aparì
apog- pojà
apotek- apieslarie

apud dongu, a-taco, vîcin
 ar- — corcoul
 arane- ragu
 arb- arbui, leu
 arc- arch di violîn
 arag- permițea, prîndu, pri-
 artillă- astucie, artilei (pru-
 -as des dal presint
 asign- stanția, assigna
 -at- des dal partic. pres. pass.
 atene- la un atentat
 atead- spietă
 ating- atîgnî, rivă a
 atlas- raso
 az o, opîr
 azd- sînt
 azust- avost
 azkel- vîndite a l'aste
 azskult- scoltă
 az- von, nono
 azel- nîle, nosele
 avert- vișă
 azen- muss

B

babil- ciacără, bardelă
 bak- cuei tal fôr
 bala- scovă
 balane- clopă, cloteă, nișă
 baldad imbote, cumo-cumo
 balot- votă, elei votând
 bau- bagnă
 bant- gale
 bapt- batișă
 bar- fă une siarac, une palade
 barakt- smalită, agită-si, mesce-
 dă-si, smenă-si
 barel- bote, caratol
 batal- combatî, bati
 bed- strop, jeche, ecle, vaneze
 bedaîr- displasă, lagnă-si, lamen-
 tă-si
 bea- blînd
 benk- banco, scagn

ber- pîmulo, asin, grignel, gra-
 gnol, gran
 bet- barbațiculo, erbeterave
 bien- stabil, campagne
 bild- imagine, figure
 blind- leă libris
 hird- uciel, ucel
 blasfem- blestema, corponă
 blek- berlă, urlă (des bêtîle)
 blind- uarb, pl. uarba
 blov- sofia
 bo- — parentele par matrimoni
 boat- bărcie, pl. bārcis, batel,
 pl. batel
 boben- rochel, pl. rochel
 boj- bajă
 bol- buli, bolt, boli
 bor- sbusă, foră, foropă
 bord- ôr, rive, pl. rivis
 border- orlă
 bot- stivă, pl. stivă
 hotel- butlgi-e, pl. -is
 bor- bo, pl. būs
 brak- braș, pl. brass
 bran- sîmule [sca
 branč- ramăș, rame, fras-ce, da-
 brand- aghe-di-vite, snops, sgnă-
 pe, sgagne
 brasik- brocul, verze
 bret- scansie
 brid- brene
 brik- modon,
 broč- pontepêt, pontapêt
 brod- recamă, ricamă, racamă
 brog- scotă, sbrovă, sbuentă
 bros- bruschlu scartaș, scartăș
 broșur- opuscul, fascicul
 brov- ceo (dal vôi)
 bru- fă strepit, strepetă, socă
 brul- ardî, brusă-si (intr.)
 Brust- pet, stomi
 brat- nemă
 bub- birichin, berechin
 buč- mașelă

hnd- casot, barache, cablot
 huf- raze
 huk- fube
 hukl- țigot, biao
 hul- hale
 hulb- țevole, sevole
 huljon- brud
 huk- pagmūt, ciopete, tondino
 huk- boie
 husel- stār, pesenāl
 hargon- butul, boton, broculūt,
 cicie, țecie

C

cel- amrā, vā lu scopo
 cerb- țerviel
 ceter- il rest
 ci tu
 cim- pudieso
 cinam- canale
 cindr- ținise, cinise
 cir- pāune
 cirke- compase
 col- onça, poliq (misure)

C

čagren- disgustā, afizi
 čam- ciambō
 čambr- ciāmare
 čap- bareto
 čar zachē, parčē, parčechē
 čarm- atraent fascinant
 čas- lā a cinço
 ča in cinso di ., in presenço di .
 čef- capo, principāl
 čemlx- ciamese
 čen- cladene
 čerk- casse di muart
 čerp- auri, tirā aghe
 čeral- ciavāl
 čl vicinanço: tim chel, tim čl
 chest chī, chest ca
 čla ogni qualitat
 čial par ogni multiv

člam simpli
 člo par dut
 člel in ogni maniera, in ogni
 mūd
 člea di due
 čif- frapā, mastruča
 čifon- pečōl, strac
 čikaul- țercia il pol ta l' ūv, ci-a-
 lā rādigos, rādegos, cavilā
 člo dut
 čiom dut-quāt
 čirkao țircha, tōr di
 čiu ogni-d-ūn, ogni-ūn
 člx- ceselā
 čj. — dūm dai nous propriis mas-
 schi
 ču forsit se (si met prime di
 ogni interogačion)

D

da di (dopo perāulis che indi-
 chin quantitat, numar, pēs e
 misure)
 daktil- datul
 dand- parigiu, galandin, sbrogōt
 danger- piriul
 dank- ringračia
 daor- continua, durā (intr.)
 de di, da
 dec- sei conveniēt
 degel- diaglača
 dejor- sei di servičl
 dek dia
 dekliv- rive, rivāl
 depeā- dispā
 des tant (pui); viōd ja
 detra- distrust
 der- dorē, sei oblent
 diant- sclopōn
 diboc- fā barache, fraja
 difekt- uastā, danezā
 difereno- diferenčia, sei diferent
 diflu- destinā, defnī, flasā
 digest- digeri, paidi

dik- amens
dik- dete
dimanc- dămădute
dis- — separațion, disperțion
dikret- che al mantên un se-
cret, fidat
diven- individua
do duner
dom- etare
domag- peclât!
don- da
denac- regala
dorlot- ciarecă, sossolă, figolă,
cocolă
dorn- spine, spin
drap- pano
dra- bati (ceroni)
dren- mungăstea, domă
drink- trincă, scolă
dron- inea și
du dol
dum intânt che, quàn' che
dung- cloli a servici
duș- dociu

E

-e des. dai avèrblos derivâc
eben- plan, auai
ebl- pussibil
ebon- ébano
ebri- cioch, plen, bivât, vreaș,
ebur- avolio, avorio [lustri
-ec- — calitate astrate
eô parfin
edx- marit, om
elk- fâ efet [mênt
-eg- — il pluî fuart ingrandi-
-ej- — lûgh destinât a...
ek- — ațion che dure un lamp
o principi d'une ațion
ekspuat- sfrută, rigiavă util
ektor fôr di, esteriormentri di
ekzekut- justițiă (pică, fusilă)
el da, fôr

elikt- artelei, elai [bitudin
-em- — inclinațion, tendențe, a-
emajl- smalt
en in, dentri di
enket- inchiesta
enn- stuță-si, stracă-si
episkop- vescul
epolet- spalino
-er- — element, part
erar- obalgia
erik- grion
erluac- riș (bèstie)
ermit- rimit, remit
erp- grapă, rompi
escept- escludi, ecetua, eșetua
esper- sporă
est- sol, fossi
esting- distudă
estr- capo, superlôr
estrad- palch, plan solevât
eănfod- paubul, fôrce
-et- — diminuțion
etag- plan (di local)
etat- liste, elenco
etend- distindî, tindi
evangeli- vanzeli
ezok- luș
fab- save

F

fabel- fiabe, parăbule
fabl- apòlogo
faden- fil
fag- fajăr, fan, vespul
fajf- acvilă, fâ-clă, uită, vuită
fojl- limă
fajr- fîch
fak- scompartimènt, sețion, ram
fal- colă, cladă
fald- pleă
fand- fondi, liquefă, distă (trans.)
fanfaren- vanta-si, gloriă si;
aglonfe bûfulia, fuffo
fantom- fantăisme, spetro, spirt

far- în far-își deveniă
 farm- cînt în așii câmpagne
 fast- am- (di salut)
 fatur- furme, fur
 fast- lase, favelne
 fast- am- dîmna
 far- țepu
 fe- în- fado
 febr- fero
 fel- pețir, pîet (di bîntu)
 felletan- apendice (di glornă)
 felt- feltu
 fend- apac
 fenkol- fenoll
 fer- făr
 ferdek- putut (di hantimant)
 ferm- mără
 fuden- banchetă
 fi vergoune
 fane- mura, impemlît, nuyt,
     spua
 fâ- fîd-ai
 fi- fi
 fil- filă, aucursă
 filk- fîlet
 finger- dîet
 firm- fer, sold
 firm- dîet, clasa di comărețo
 flu- pene, pene
 flag- bandiera (di hantimant)
 flag- slavilă, infamă-stimandă
     fals- cî
 flar- null
 flut- lustru, aduă
 flut- ză
 flug- cură (porcuna, ortala, dîre)
 fluka- pleu
 fluk- munda, imbluă, lacună
 flut- prolată, flg. morosă
 flou- călu, elatu
 flou- curi, acuri
 flug- vrolă
 flut- elaleă, alaleă
 flut- flut

folr- flere, marelăt franch
 folr- fure, afuri
 folr- vultu
 folr- fan
 folr- via, lontan, fur dal pie
 forgen- diamantă, dialudă
 fure- lavoră di făr 'la furla o
     la fârla
 furk- foros, pîră
 furn- fur, aua
 fortik- robuă, vîvară, solid
 fua- aglavă, lavoră di pale
 fute- pâl, auti
 frag- frêule, trîncule
 fraj- lat dal pene, feno
 frand- mangiă par gola, sol golô
 frap- bati, poacă (la puarte)
 frat- fradi
 franl- fântăt, vedrân
 fromd- forat, strant
 fromex- mat
 freu- franch
 fring- frantz
 fringel- lujar
 fripon- birbânt, canas
 frit- frizi
 frik- riță i clavet
 fromag- formadi
 front- singa, criura
 frob- frob
 fru- ad-ore, a bulnora
 frukt- pome
 fliz- oleança
 fulg- elalin (frulin)
 fulm- fulch, aucto
 funebr- corot, luto
 fanel- ploro
 funt- lîra (pîe)
 funton- frustăgu
 fut- futică, stripică, postroică,
     plătrică
 fut- pit (mîura)

jor- aură
jucumă devânt, aa un moment

K

kaban- casă
kac- ruf
kadr- cornis, cornis, anaze
kaf s-ciălpule, s-căpule, chobo
kahel- quadrăt, tavola, planola
kaj e
kaj- banchine parnis un ilun
kajer- quaderno, fascicul
kaldron- cialdërle
kalendul- madalena, mariuço
kaleş- caroçe (di lasso), brun
kalfatr- încatramă, atropă la
kalik- elalie [comlauris
kalk- cialçine viva
kalkan- talon
kalkut- contă, calculă
kalson- mudandia
kamer- ciămare senra
kanab- ciănkipe
kanaben- faganël
kand- (çucar) caudit
kankr- granç
kap- ciâr, ciâf
kapabl- capăç, bou di lavoră,
abil, brăv
kapon- cimpôn
kapor- capar
kapr- bech, clavrôn, cavrôn, (-luo
ciavre)
kapreol- clavrîl
kapt- cimpă, brucă
kar- ciâr, amăt, dilët
karb- clarbôn
karcer- çolo, colo (di preçôn)
kard- cardo, agiardôn
kardel- gardilin
kares- ciaroça
karioşl- (bruce di) garoşul
kara- muscul, ciâr (agut)
karpen- ciarplin

kart- cartulina, cartonçin
kartod- cartatuce, patron
karsuel- ploastre
kask- elmo
kastel- castîl, ciastîl
kas- sculudl, plătă
kastan- ciătino, ciastino
kat- giâl
katar- gratar, agargai, agrasal
katen- liăra, ciadenis (di prisouir)
katas- bombasiu, colonino
kutr- stă serufulâl
kav- agiâr, fusaso
kaxo- englado, zonolado
ke cho (congiunçion)
kegl-(oş) nungh, çoncha
kel- cantino, çolar
kelk- qualche
kelner- camarir (di osoreçet)
ken- lon restiuş; chiena (ladin
dolomitich)
kern- uşas (di pomo), sopo
kest- cassa, s-ciătule
kia quâl
kiul parçô
kiam quând
kie dula
kiel como, in ço mîd
kies di cul
kil- chigliis (di bastimënt)
kie ço, ço roba
kiom trop, co tant
kiras- coraço
kirl- sbati xirâml
kia- buşă
kilel- bluse, ciămrât
kin li quâl, la quâl, cho
klak- sa s-cioeş
klap- vâlvule
klar- tast (di pianforte)
kler- savint, studiât
klin- inclină (trans.)
kilog- lame (di curtişc, di spada)
kliş- să eliscăş

- klopod- procură, dă-si la pene,
 «furecă-si, sfădiă-si
 klos- ciampane (par cuviarzi)
 knab- frut, frutăt, zovinut
 kned- impastă
 koak- coke, ciarhôn cok
 kobold- spirt folët, gan
 kofr- baül, valise
 koja- con
 kok- giäl (sët)
 kokciuct- ave-Mario, mariute (in-
 koket- galandîn, çiveiôn, parigîa
 kokluâ- toas pagane
 koks- curesco
 kol- cuël
 kolbas- salâm, musët
 kolekt- cusi, cepelâ, çepelâ, cia-
 pâ sù, fă colecîôn, fă racolte
 koler- sei inrabiât, invelegnât
 kolofon- pëule
 kolport- fă il negociânt sirôvago
 kolobr- bisse, blasse, madrâch
 kolz- raviçôn
 kom- virgule
 komb- potenâ
 komenc- començâ, scomençâ,
 principiâ
 komfort- comuditât, âgio
 komisl- incaricâ, dâ l' incom-
 bençe, l' încârico
 komix- zovin di buteghe, agent
 komod- armâr
 kempar- confruntâ
 kompas- bússule
 kompat- vë compassion
 kompleks- complasençe, favôr,
 cortesie, plasë
 kompost- componi (stamp.)
 kompren- capi
 kon- cognosi
 koncera- riuardâ, riferi-si
 konduk- conduși, menâ
 kondut- compuartă-si; condote,
 contegno, il mûd di contignî-si
 konfid- fidă-si
 konilt- candi
 konfuz- confondi, mescedâ, con-
 konk- cape (di mâr) [fusionâ
 konscl- sei cosciënt, savë
 konsent- sei d'acordo
 konsil- conseâ
 kontor- scritori, mesât, ufici
 kontrabas- violôn
 kontraâ cuintri, viars
 kentur- contorno
 konus- cono
 konval- illi
 koutiak- convinçi
 konvolvul- vididula, vididulâç,
 campanelis
 kor- cûr
 korb- çeste, zai, corbe, cosse coss
 korekt- corezi
 kerk- sur, stropul, stropai, cial-
 korn- cuâr (côn)
 kornik- çure, cornile, eurnile
 korp- cuârp
 korpus- cuârp (d'armade)
 kornaj- corpêt, camisoie, mae
 korsel- bust, bustine
 kort- cort, curtiv, beârç
 korupt- corompi
 kory- corvât
 kol- fango, pantau, paciûch, pô-
 cio, puçala (Gur.)
 kotix- pajâ la quote
 kotlet- cotolete, brusadule
 koton- bombâs, cotôn
 kolurn- quae, quajât
 kover- anvelôp, mansiôn (di lê-
 tare). buste
 korr- cuviarzi
 krabr- avôn, grivôn
 kraç- spudâ abladacâ
 krad- ferende, gridolade
 krajon- lapis, pene di lapis
 krak- crică, scrosopâ
 kraken- crocânt

kramp- parentel
 kran- spinel, spine, rubinët
 kranl- crepe (di murt)
 kralag- spin blanch, blancospine
 kranst- golatim, golaine
 kred- credit
 krem- ciapuri (dal lat), abrumo
 kren- cren
 kren- salate di agha
 kreak- creaci
 kret- xeta, par escrit su la ta-
 blele
 kr-r- sclopă, crevâ-si
 kri- (igă, beria, vosa
 kriur- crivela, tamosă, drașă
 krim- delit
 krieg- paste dolçe dure
 kripl- sturț, stramb, struplăt
 krisp- grisepe, rôt, mesenterî
 krob- pieia su-ni-ün rimplu
 krom cun di pluș, fûr di
 kros- corone
 krop- gîr (dal uciol)
 krox- fî une crociere (mar)
 kruno- crîn
 kroat- bocalete, bocai
 krad- crud, grîs, grubian
 kratl- crudel
 krep- grup, angine
 krer- gîmba
 krost- crosta
 krot- ripid, a straplomb, a drupa
 kubit- comediu
 kudr- cunl
 kuf- scuf
 kugi- hain (di suil)
 kuir- sâ cuoi, cumină
 kok- torte, fujac
 kohol- cuchi
 kakam- cudiunar
 kakurb- coș, covoș
 kal- papetă, mușcin, mușci
 kaler- andon
 kalla- qulute (di teatro)

kulp- colporu
 kumla- chimel
 kun con
 kunikl- cunin, cundin
 kup- capete, ventosa
 kupr- ram
 kur- cori
 kuras- cura (mală)
 kurb- sturț
 korten- tendine, telon (teatro)
 knô- sol distind
 knem- cucuș, ciavocul, plămă
 knim- vî l'abitudine
 kuf- masele, tină
 krankam schen, benchă, no ca-
 ta, aucto so
 kuant- quantitat
 kvar quatru
 kvariat- quartir (di cită)
 kvasl- floch, napine
 krază como so
 kverk- roni, rôt, cervat, mardul
 krim cinch
 krit- liber (di impegnos), soldat
 kritasc- qultance, rîșevude

L

la l, ll, lu, la, l, ju, lis
 lac- strach, stuf
 lacert- liscarte, liscarte, buricula
 laé- laș, stringhe, spighete, cor-
 don
 lad- late, banda, bandon
 laf- lave
 lake- mossa (di cușp), capăt,
 aragarela, sbillarole
 lakt- lat
 laklug- latuș, salate
 lam- cuet, struplăt
 lampir- lășigne
 land- regiôn, teritori, palu
 lang- lenghe (anat.)
 lanug- pel mat
 lapla- plero infernal

lard- ardiel
 lark- laria
 larm- làgrime, àgrime, lusingnèn
 las- lassà, bandonà
 last- ultim
 latin- letèn, latèn
 laa secònd, conforme
 laab- piàrgulo, carote
 laod- laudà, ologià
 laor- orar
 laot- suàrt (vòs, strepit)
 lavang- valanghe, ruta, elach,
 slavin, lavino
 lazur- celèst, celestin, turehin
 led- coreàn
 leg- lei
 legom- lujàm,
 leg- lèç
 lekant- margarite
 lekcl- conferençe, leciòn (univ.)
 lekroj- violâr
 leontod- tale, talato, radrichesso,
 plasse-ciàn
 lepor- jour, gueur
 lepr- levre
 lern- imparà
 lert- àbil, capâç
 lesiv- liscie, liscive, smuce, llesl-
 lieutenant- tendut [vâç
 ler- alçà, solevà, jovà
 li lul, al
 libel- siôr, avuarbo-vòl, avuarbò-
 ciavâi
 lieu- smilçe splençe, rato
 lift- ascensur
 lig- leà
 lien- lon
 lil- xi
 lin- confin
 link- lueat, lueh, locèn
 lingr- lenghe, longâç
 lip- lavri
 liter- lètara (da l'alfabèt)
 liver- furni, consegnà, proviodi

log- atrai, sedas, inçingurà
 log- abità, bià, sia di classe
 lojal- leal
 lol- vras, vrajo
 lok- lugh, eit, località
 long- lunghe
 lonleer- ñe di San Zuàn, Jarbo-
 do-Madone
 lorn- canocciàl
 lol- glavà a sorte, sortegia
 lu- cloll in afit
 lud- sujà, sunà (un strumbù),
 rappresentà (in teatro)
 lukt- fà a bragle, fà la lota
 lul- niçà, drindulà, niçulà, tris-
 dulà
 lum- mandà lùs, brillà, lust
 lumb- ombul
 lund- lunis
 lup- lóv
 lupol- urticòn
 lustr- lampadari, cloce
 lut- saldà (metâi)
 lutr- lodro

M

mac- pan sençe levà
 maç- maslija
 magazeu- buteghe, negozi
 magnet- calamite
 mahingou- mōghino
 mala- blave, sorg tureh, prumto-
 di, bragautin
 majitr- mestel (di un mestr)
 makaron- amarèt
 maklor- fà il sensal, mediatòr
 makul- maglo
 mal- — il contrari
 maleol- udeà rablòs, elavile, el-
 ville, eladile
 malerna a displèt di, nò-ente
 malle- malleto
 man- telo, luvcl
 manik- maula

mank- maucă	mleă- gnaulă, agnaolă
mantel- iabăr (di bută ou)	mlel- mil
mar- palud, lagune	mleu- slore, seplăt
marcand- contrată, cinquantă	mledal- mândule
margen- or	mleu- mesceda
marin- marină (pese)	ml ml
margut- înscă o înscăla a apach ed a sclapadura	mlid- dolç, afabil, tenar, mode- rât
marmor- marmul	mlil- mël
mară- marelă	mlit- uresă, scombati
marl- març	mlr- pojane foresta
masir- masic	min- miniere
mask- măscare	miozot- grisulito
mason- să măr, fabrică	mlr- meraveă-ai
masl- arbui di bastiment	mirtel- glăsine, cernicula
maslik- masic	mitul- pebeio, mussul, pedolț di arsenăl
maslr- paron (di cinse, di bute- ma- mas di rôt (ghe)	mok- cioli vie, shesă
mat- studerie, pajacou	mol- mulisit, sofç, tenar
matrac- pajou, jet, matarac, stra- măç	mon- beç, monede, solç, caran- monah- frari [tân
mebl- mobil	monat- mës
meç- pavër	mops- ciân botul
medl- ambiënt	mor- costumance, costum, usance
mel- tase, iach	morbil- varuseli
mej- mie, mije	mord- muardi
meleagr- dindăat, dindi	mergău domăn
melk- molxi	merl- muri
mem atess, medem	morter- malte
memor- ricurdă-ai	mora- merluc
merd- dă uno cominalon, ordenă	meras- more (di morâr)
mens- inteligençe, capidorie, çà- rio, capadocio	mesk- mûs-cio (sprafum)
menog- di bualis	moit- -- titul general di corte- cio, signorie
menton- barbe, barbûsa, barbin, abossule	muel- masană
meria maras-ca, viasule	muf- mançe
merkred- miarena, miareui, miër- mespli- gneupul [cui	muğ- mungulă, rugnă, bruntulă
metl- mistir	muk- anacai
mez- cocăl	mus- suris
mez- mielç, çontro	mask- museli, mûs-cio
mezur- mlaură	mostard- sênape, mostardo
mi lă, mi	mustel- martar, martorai
	muș- moș-co

N

-n i. transativ o completiv

naf. — în pământ, apă
 nali. — național, bălăne
 najbat. — în casă, în casă
 najl. — în casă
 najlingal. — cunoscut, naștut
 nap. — în casă, în casă, cauli
 raze, cârmă
 nash. — pământ, de a la lui
 pas nûv
 ne nò, non
 nebul. — fumate, caligo, calighere
 neces. — necesari
 neglig. — vială de ciama
 nek. — nêv
 nek n
 nenla di nissune rezon
 nenel par nissun mult
 neniam mai
 nenle in nujò, in nissun lûch
 nenel in nissun mûd
 nenle di nissun
 nenle nujò, nie, pie, frâcôn, cree
 nenlom nujò, fregul
 nenla nissun
 nep. — nevòd (di nono)
 nepr. — absolutamentri, nençe re-
 nerv. — gnarr {dénso
 nest. — nid
 net. — (in) hiele còple
 nev. — nevòd (di barbo)
 ni nò, nò-altris
 nigr. — neri
 niz. — vidul, sparvâl
 nj. — dimin. famigl. sem.
 nobel. — titlâl, nobil
 nobl. — nobli, di sintiment alt
 nod. — grop
 nokt. — guet
 nokt. — cusa, clusa, çulta, çlute
 nombr. — numar, quantitat

notari. — notâr

not. — gnarr

nu nûn. — nu, dune, enajg.

noane. — fumadur

nub. — nûl, nûl, nûle, nûl

nuk. — cupa, cupin

nuk. — cucule, nûn di yma

nul. — zero, nula

numar. — numar di giorâl di a-
 nun cun.

nur. — nure, dome

nulr. — nudri

O

-o desin. dal sostantiv

obe. — ubidi

objekt. — oget

obl. — il multiplicativ

oblat. — bolin par sigilă, latie

obstin. — testard, usunat

ofer. — sacrifică, ofri in sacrifici

ofic. — ofici, impiego

oficir. — oficiâl

oft. — di spese

ok. — vot

okaz. — aciad, ancedi, tocia

okul. — voli

okzal. — pan-o-vin

ol di. — che (davant dal secol
 tiarmin dal comparativ)

ole. — ueli

omar. — astich

-on. — il numar fracționari

onl. — el, 'e, 'a (pronum indefinit)

onkl. — barbo (agno)

-oul. — dea, participi futur activ

-op. — i numari colective

oplat. — credi, ritigni, pensâ

oportun. — comand, util, convenient

or. — aur

orag. — naranc, neranc

orden. — ordin (relig., cavalier.)

ordinar. — ordinari, comun, solit

ordon. — ordonă, comanda

orf- uarâu
 organ- organo
 oriol- iuri
 ornam- ornâ
 -os desinençe dal futûr
 osced- oscedâ, abadajà
 osi- uâss
 ostr- ôstrighe
 -ot- dea participi futûr passiv
 or- ùv

P

pat- sbarâ, tirâ un colp
 paz- pajâ
 pag- pagine, façade
 pajl- pac, paje
 pak- împacâ, imbalâ
 pal- palid
 palet- tavoloçe
 palinor- raguste
 palls- pâl, steche (di stecât)
 palp- tastâ, palpa
 palpebr- palpièr(i)
 palt- paltò, paletò, capòt, tabâr,
 gabân, suriana
 pauflet- librùt, serit caluniôs
 pantalon- bragôns
 papag- papagâl
 papar- confuson, confanon, pa-
 paper- ciarte (pavar
 papil- pavee
 parad- mètl-ai in mostro
 pardon- pardonâ
 parenc- parint
 parsum sprafum, sprofum
 parget- parchèt
 parker- a memòria
 paroh- paròchie
 parol- fayolâ, discori
 parter- plateâ
 partl- partit, façlòn
 paru- parûssulo, -ât
 pasament- galòn
 pasivil- pasquinade

pastor- pastic
 pastel- sielo, pastiglia
 past- pradi
 patâ fâ pass, ciamina, marcia
 patit- (fâ) passonâ
 pat- frinsorio
 patos- emfasi
 patr- par
 patrol- batùlle, patùlle
 pav- pavon
 pavlan- babuin
 pavim- paviment, solâr, lastrî,
 salizo
 pec- toch, bocòn, pieçe, tai, cia-
 peç- pès vèç
 pedel- bidèl, uacir
 pedik- pedoli
 peg- pieh, picòt
 pekl- meti in salmuèrie
 pel- parâ vie, fâ s-ciampa
 pelt- pelisco
 pely- baçin (anat.), ciadlin
 pen- sfuarçâ-si, tentâ di
 pand- sta suspindût, piciat, a
 pendolòn
 penik- pinèl
 pentr- piturâ, poezi
 pep- pijulâ, zornâ
 per- mediânt, par mièç
 perd- plardi
 perdrik- pernis
 pere- peri, fâ in ruvine
 perfid- tradi
 perlamot- madroperle
 permes- permeti
 peron- s-cialinade, banchina
 peralk- piarsul
 pes- pesâ, ciatâ il pès
 pet- domandâ
 petol- fâ stupidèç; soi petulant
 petromix- amprode, lamprede
 petrosel- savôrs, preçomul
 pez- pesâ (intr.), vâ un ciart pès
 pied- pid, çate

plē- cherche
 plik- bale di zugh
 pilol- ~~...~~
 plin- di trigona, spicigā
 plingl- ~~...~~ di pomul
 plint- pome spic
 plir- pavar
 pipr- pavidu (lat uciē)
 pir- paze, per
 plor- servat urēh
 plst- pata sfracajā, fracujā
 plst- paxu, stantuf
 plz- cesareu, biz
 plac- plase, sei gradevul
 plad- tirino, plat di miēc
 plafon- suffi
 plank- solur, pavimēt
 plastr- implastri, pape di lin,
 cerat
 plaud- patafā l'aghe, avuacará
 plej il plu
 plekt- tiessi, incroșă, fā stroce
 plend- lamentă-si, querelă-si
 plet- guantiere, plat par servi
 pledronekt- peso rombo
 plexur- plasă, gust
 pll plu
 pler- vajl, planxi
 plu plu indevânt, plu a lung
 (di timp)
 plog- ară
 plamb- plomb
 pluș- pelasc, falpo
 plar- plo
 po par amp
 poent- pont (classificațiōn e la-
 zăg)
 pokul- bocăi
 polle- polie.e, questure
 poligen- sarasin
 polur- lustru, imbrunidure
 polus- polo
 polv- pulvin
 pom- miluc, mēl

ponard- stil, pugnal
 pont- pōint, pont
 popl- pool, poul, taljān
 por par, a fin di
 pord- pueria
 porr- puhr
 pork- temporal, pueril, anin
 portret- ritrat
 post dopo, dafur
 posten- puhat (milit.)
 postul- reclama, pretind, vulgi
 poș- saccheta
 post- puenio
 pol- cilt, pignat
 por- podē
 poz- sol, atā in pone
 pra- — antichitāt o posteritāt
 lontano
 pruin- barco a fonç plan
 prav- ch'al ha reșon
 precip- soredūt
 preg- preā
 prem- oprimi, claleiā, sfracajā,
 pren- cieli, ciapā [stricā
 pres- stampā
 preskaū equal
 pret- pront, disponūt a
 preter plu indenāt
 prezid- fa di president
 pri sore di, a ravuāt, a proposit
 primol- pive, primule
 princ- princip
 printemp- viarta, primevero
 pro par, a cāuse di
 procent- interēs, rēndite, pro
 prokrast- ritardā
 promen- lā a spase
 promes- prometi
 prosper- riusci, prosperā, vè bon
 èalt, bon risulat
 protekt- proteai
 proviz- furni, proviodi
 prudent- prudēt, che al ha il
 cilt su-lia spale

prata: elugue, bulugue
 prau: slopa, goapa, bruguil
 prauet: lungul salvadi, prugur,
 cretașe predia

prau: impreda, etali ad-impredat
 prau: demonstra, comprova
 pradet: elu barchon

prad: elprie, polvar di cipro
 praf: aglonthidun, shuf (di vialit)
 pul: pula

pulm: polmôn, pluce
 pulu: poluar di sclopa
 pulver: polvariac (industrialne)

pumik: piero pômighe

pump: pompa

punc: scariat

punt: merlèt, puntine, pontine

pap: pipine

papil: lûs dal voli, pipine

papitr: liturin

pas: marçe, marca

pas: sburta, spituai

pat: poç

patr: marçi, fraidesci

R

rab: sachegia

rabat: ribasa, scont

rabot: spianâ, planâ

raci: raționai

rad: roede

radl: rai, rain, rāgio

radik: ladria, radria, ridria

rafas: ravanel (rail)

rajd: cavalea, ciavalgia

rajt: dirit

ramp: striscinâ-si par tiaro, strascina-si

ras: erol

raso: rançid

rand: lîr, bordo

rap: rauc, râv

rapir: florët, florët (nocont)

raport: fa una relațion, un re-

reat: rialela

raap: ruja, cavalliz, glata, fo, si, viâr, hau

rav: incantamant, m la in + pleo

re: — ripetițion, tornâ

recept: ricate (cuzina, media)

refut: consultâ

reg: rezi, governâ, guvernâ

regal: dâ od ufri tratament

regel: repipin, stolin, pagama-

reg: re

rekrement: caschin, scari, r-fo-

rekral: coscrit

rekt: dirët, drot

rel: rotaje

rembar: imbuti

rempar: baiuard, bastion

ren: roguon

rendevu: apuntament, rendez

renkout: intopâ, incontrâ

rent: rëndite, pro

renvers: ribaltâ, fa la cui ple
 in sù, adrumâ

retort: stuarie (chim.)

rev: lavorâ cu-l'imaginațion

reviz: inapeționâ

revu: rivista, rassegna (periodich)

rezed: amurin

rezign: rinunçiâ

rexon: rasonâ, resonâ

rib: ôa ribis

riô: siôr, rich

rif: scuoi

rifuz: ricusa, refuda, rifuda

rigard: considerâ, ciâlâ, calumâ

rigi: siarâ cu-l clostri

rigor: rigorôs

rikan: rîdi not coç

rikolt: enêj, ciapâ sù, cepela,
 sosetâ

rilat: rifort-si a, sei in relațion

rimed: expedient, miêç (cuz)

rimon: coroo, cinghia, cenglo

ring: anel, rinceo

skerm- lîă di agîlîole, o schier
 skol- scolare (di art, filoz.) (m)
 skolop- giallînce, pînce, plânce
 skorpl- agarpîon, agripîon
 skrap- grata vie, ras-cîă, rasch
 sku- sacodă, sclutea, scusă
 skurg- stafîl, disciplîna
 slîp- schede
 soci- societăţ, colectivităţ
 soif- vâ sîd
 sojl- sojar
 sol- solu (pne)
 solv- risolvî, scioldi
 somer- istăţ, istăd
 son- mandă un sun
 song- însumă-si
 sonor- risună, vibră musical-
 mentri
 sopir- agognă, aspiră, bramă
 sorc- strîă, fa strîc
 sorik- muscă
 sorp- slarbui
 sotag- salvadi
 spallr- spaliere
 specimen- campîon, mostre
 spegul- spieli
 sperl- sperimentăţ, perit
 spez- zir di bîc, operaţiôn, mo-
 vîment di sonc
 sple- specie, speciarié
 spir- respiră
 spit- a dispîet
 split- scas, scaje, stiele, acleso
 speng- spongele
 sprit- spiritîce
 spron- spirôn
 stab- stăţ majôr
 stabl- banch (di lavôr)
 stamp- holă, timbră, stampigliă
 stan- stagn
 standard- bandere, standard,
 gonfalôn
 star- stă (dret) in pis
 steb- cusi a măchine

alern- alternî, a-ciernî, sparîc
 stopl- stăule, scacelăc, roncă-
 dien
 strab- losch, vître, stralbe
 strang- stramb, strambere
 strat- contrada
 streh- aspiră cu dute la fîarce
 streb- lîndi, tiră
 strek- tiră une riş
 stri- strîce, rie, liste
 strig- barbezună
 strigl- strighîă
 strik- sclôparo
 strat- struq
 stump- moncôn (di extremităţ);
 zomp, zont, cînt, cîmp
 stup- stope
 sturg- sturîon
 sturn- sturnel
 sub sot
 suc- supă, tetă, ciuciă
 sufer- sufri, sopuartă
 suflor- sugeritôr
 sufok- s-cîsfojă
 suk- sugo
 suken- ambre
 suker- çucar
 sulk- agăr, solc, grispe, grespe,
 frapo
 sun- soreli
 sup- mignestre
 super parsore vie (in alt)
 supr- ad alt, in cîme
 sur sore, parsore (a contă)
 surd- sord
 surtet- surtû, paltô, capôt, tabâr
 sutan- tînie, vieste dai predia
 svarm- zimînă, simînă, buligă
 stat- domandă in spose (par sê,
 o par altris), fă il missete
 sting- agită, sacodă

Ş

saf- cîastrôn, -lao piore

faj- paré
 fak- scach
 fal- scial, façolelèn
 falu- scivilà di scuseo
 fam- piòl di clamòc o di dante
 fane- probabilitat, fortune, sorte, combinaçion
 faneel- fà elopà, castà, sacodà
 fang- gambià, mudà (trans.)
 fankr- ulçaro maligno
 farg- clarijâ (arme di fûch)
 farg- clarijâ (pêa), clamà
 fark- pose-elàn
 fat- stimâ, apreçâ
 fatm- abrumo
 fel- scuseo, scuse, scuarço
 feik- trachis
 fere- scherçâ, mataâ
 fi- iè, je
 fild- scûd, buellr
 fim- ciapà la mufe
 find- s-clândule
 fiok- persût, pirsût, prissût
 filp- bastimènt
 fir- sbregâ, slambrà
 firm- protesti, riparâ, cuviarzi,
 fim- lăcio, fango [taponâ
 floa- siarâ cu-la clăv
 fmae- fî s-clocâ i lavris bus-
 sând o mangiând
 fmir- onzi
 fmr- cuarde, soe
 fose- strade cun fonç artificial
 for- sponzi striscinând
 fovel- palotâ
 fpar- sparagnâ
 fpin- filâ
 fpruê- zampilâ, spruçâ, sborfâ,
 sbrufâ, spissulâ
 frank- armâr, scansie
 kraab- vit (mec.)
 krump- diventâ piçul ingrispan-
 stal- açâr, açâl [ai
 stel- robâ, agrifignâ

tîlp- çoch, hore, pedâl, tolp,
 trouch, çouch
 ston- piere, clap
 stop- stropâ
 strump- claiça, claiçit
 stop- s-clalln
 su- scarpo, stivele, polacho
 suld- sei debitor, dovê
 sultr- spale, spâdulo
 sut- spandî, sparniçâ
 streb- stâ suspindût par ajar

T

tabel- tabele, liste, speciët
 tabl- taulo
 tabul- bree, tâvule (disen)
 taçment- distacamènt
 tag- di, zornado
 tajlor- sartôr
 tak- stimâ, valutâ
 takt- timp (music.); solfe
 tali- vite (çinturo)
 talp- farch
 tamen nuje-di-manco, però
 tan- cuinçâ piels
 tapet- tapeçario
 tapis- tapêt
 tas- cleare, scudiele
 task- lavôr asseguât, compit
 taug- sei bon par, servi par
 tavol- cors (di piere), flon, strât
 ted- seciâ, fâ fastidi, importunâ,
 rompi la devoçion
 teg- rivestî, cuviarzi dal dut
 tegment- cuviart
 tegol- cop
 teks- tiessi
 teler- plat, tondine
 templ- timpli
 ten- tigni, sustigni
 tenl- viâr solitari, tône
 tereblat- trementine, ariân
 termin- tiarmin, espression
 tern- starnudâ, stranudâ

terur- spavânt, abigule, fufe
 testud- iartarughe, copasne
 tetr- gălune forçele, găl forelêl
 tia tal
 tial par chest
 tiam alore
 tie là, là vie
 tiel eussî
 tles di chel, di lui
 tikl- ghitiĵă, fă catarigulis
 tili- teli
 tim- vè pòre, vè teme
 timlan- timo
 tindr- les-co
 tine- tarme
 tink- tence, tencie
 tint- singlină, sglinghină, sglin-
 tio chest [ghignă
 tiom tant
 tiu chel
 tel- tele, tele di lin
 tend- toșă
 terê- torçe, fagle
 tendr- tonă
 terd- stuarai
 torf- torbe
 torn- turni
 tornistr- zăino, sach-in-pach
 test- prindis
 tra a-taviars
 trab- trāv, jone
 traf- otigni il scopo, clapă just
 trajt- espressiōn, lineamēnç de
 tranē- tajă, trinçă [muse
 trans de bande di là
 tre une vore, un mont
 tref- flore (des ciartis di zug fo-
 tremol- albar, albare [restis)
 tremp- tociă (dentri di un li-
 quid), imbombă
 tren- striacnă
 trezer- tesaur
 tri tre, trei
 trik- guciă

trikol- lavôr fat a gûcio
 trink- bovt, trinçă
 trilik- formēt
 tre masas
 trog- laip
 tromp- imbrojă, ingiană
 trotuar- marclepit, listōn
 tru- būs, busc
 trud- imponi, oblea, sfuarçă
 truf- trifule
 trul- ciaçe
 trumpet- trombe
 trunk- pidāl, pedāl, fust
 tuber- grumbale, grop
 tuf- çuf
 tuf dal momēt
 tuk- toch di stofa, bocōn di
 tur- tōr, torate [tessūt
 turb- sgurli, gurli, gheo
 tard- dordel, dordei
 turn- fă ziră, -lă atōr
 turnir- torneo
 tart- tortorele
 tas- tossi
 tuș- tociă
 tut- dut, intir

U

-n desin. da l'imperativ
 -nj- — ogèt che al contēn dal dut
 -ol- — persone caraterizade da
 alm- ôlm
 -um- — signif. indetermin.
 umbilik- bugnigul, umbriçōn
 une- onçe
 ung- ongle
 una un
 urb- cităt
 urg- sei urgent
 urin- spandi l'aghe
 uregal- găl çedron, găl di mon-
 urs- ora [tagne
 urtik- urtie
 -us desin. dal condiçional

V

vad- piasă a avuac
 vad- ospic
 vag- vagabondă, ziră la Cală-
 brie, lă a torzeon
 vak- sei vacant, nă sei ocupat
 vaks- cere, çure
 van- inutil, sençe scopo
 vakelal- murăculo, piruslél
 vand- parét, paradano, tramesero
 rang- gausaco
 vant- lizer, om sençe sâl, in-
 stabil, svoladi
 varb- rolă, reclută, inserivi
 variol- varul, uaruele
 varm- ciuld
 vart- tigni a mene frutins
 vat- ovate
 ve! puar mai mel, guaj!, jesus!
 veja- vene
 vek- svea
 vekt- jôv de bilançe
 velen- ciarte veline
 velk- flap-si
 telur- vilud
 ven- vigni
 rendred- vinars
 renen- velen
 reng- svindica-si
 renk- vinçi
 vent- vint, ajar (buere)
 ventol- dă ajar
 ventr- paucă, tripe
 verben- vermene
 verdigr- verderam
 verg- bachote, uia-co
 verk- scrivi un'òpare leterarie,
 verm- viâr [componi
 vert- çurle
 veruk- brusch, bugnôn
 verr- vene, brio, astro
 vesp- gespe
 vesper- sere, sot gnot

vesperi- gnotul
 test- visti
 test- glie, casa
 tel- scometi, meti pen, paria
 teler- timp, stat dai çil
 telur- menă-si, viaa
 vezik- viscio, hăfule
 ti vo, vos
 viand- clâr (di mangiâ)
 viburn- paugno, balons di nêr
 vie- ille, rio, volta
 vid- viodi, ualmă, calumă
 vidv- vedul
 vigi- svet, sveat, sureghin
 vilag- vile, pala, fracion
 vinagr- asêt
 vind- fassa (un fantulin)
 vinkt- grafo par comedă un cresp
 vintr- unviâr
 violon- violin
 vip- uia-co, scorein
 vipur- lipare
 vir- mas-cio
 virg- vèrgine (ag.)
 vîs- sujă, notă
 vitr- veri
 vizag- muse
 voe- vôs, vôt
 vej- strade
 vejağ- viază
 vek- clamă
 volupt- plasă carnal
 volv- lavuluçă, rodolă su, fâ su
 vom- vomită, rindi fîr
 vort- perăule, vocabul
 vost-codo
 vual- vâl
 vulp- bolp
 vund- furi, firi

Z

zon- cîntărie, clute, ceute, çente
 zorg- vâ cure, ciold-si li fastidi
 zum- busluă